

מרים הרים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 577

מנקינות הפסח

ניסן תשפ"ו

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

מתחממים מהסירים החמים ובלועים מהשיש בליעות חמץ ומחמיצים את כלי הפסח.

◀ **בקרימיקה על קירות המטבח,** כנגד הגובה של הסירים שעומדים על השיש ונוגעים בקרימיקה (ויש בהם בליעות של חמץ), יש לשים ניילון עבה חד פעמי או נייר כסף וגם זה לא חיוב אלא חומרא. (ולאדים שמגיעים למשטחי הקרימיקה אין צריך לחשוש, כיון שהם כבר קרים).

ניקוי הכיורים במטבח

◀ מאד קשה מבחינה הלכתית להכשיר את הכיורים. ולכן יש לנקות אותם היטב עם מים חמים, ולהניח בתוכם כיוור פלסטיק או אלומיניום המיוחד לפסח, וכאן יש מקום להזהר: **שלא למקם את הכיור המיוחד לפסח על הכיור החמץ, שאולי מים חמים שיצאו בפסח "יחברו" את שני הכיורים, לכן יש להגביה מעט את הכיור של פסח (וכגון ע"י אבני משחק כגון דופלו או לוגו...).**

◀ ובאם יש סתימה בפסח, והמים עולים בכיור, אף שעיי"ז ישנו חיבור בין הכיורים בדיעבד אין לחוש, כי החיבור הוא עיי"ז מים מלוכלכים, אבל לכתחילה יש להיזהר בכך.

◀ במקום יציאת המים בכיור, יש לשפוך מעט אקונומיקה, דעל הצד שנשאר שם חמץ שראוי לאכילת כלב, הרי הוא נפסל בכך.

ברזים שבמטבח

◀ יכול להיות שיש להם דין של עירוי מכלי ראשון, כי מים חמים זורמים בהם מהדוד שמלמעלה, ואח"כ זה בא באופן שיר לתוך סיר של חמץ, ומשם מתזו על הברזים. ועוד שיש בזה משום ניצוק שמחמירים בזה לענין חמץ בפסח, כמבואר במשנ"ב (סי' תמ"ד בשעה"צ סק"י).

לכן, מנקים טוב את הברז, ושופכים עליו מים רותחים ישירות מהקומקום, והם כשירים לפסח.

◀ **חומרא נאה** היא לעטוף את ידיות הברזים עם ניר אלומיניום או ניילון, מכיון שכל השנה נוגעים בהם עם ידים מלוכלכות מחמץ, ועכשיו בפסח נוגעים בהם בשעת אכילה.

סינון המים

◀ יש נוהגים לסנן את כל המים ששותים בפסח, ולכן שמים חתיכת בד על הברזים שבבית, והנוהג כן תע"ב, אבל מעיקר הדין לא חייבים להקפיד על זה, ובפרט מי שיש לו מסנן קבוע כל השנה, מוציאו ומנקה אותו היטב וזה מספיק לפסח.

וכן הובא בשם **הסטייפלר** זצ"ל דכיון שהיום המים מגיעים דרך צינורות ממעיינות, ואין שואבים אותם מבורות או בארות, אין חשש למשהו חמץ במים, ואין צריך להלביש בדים או מסננות על הברזים, וכן הוא עצמו לא שם כלום (י' אורחות רבינו" ח"ב עמ' פ"ד).

מתקן לייבוש כלים

◀ המתקן מפלסטיק הנמצא מעל לכיור, ועליו מניחים את הכלים לייבוש, היות וכל הכלים שמגיעים לשם הם קרים ונקיים. לכן עפ"י דין יש רק לנקות אותו היטב, ויש **המקפידים** בפסח להשתמש במתקן מיוחד **משום חומרא** שלא להניח אף כלי של פסח על מקום שהיה בו כלי חמץ.

מדיח כלים

◀ דעת גדולי ההוראה שליט"א שלא ניתן להעבירו מחמץ לשימוש בפסח. ולכן מי שיש לו צורך גדול וכגון לצורך חולים או זקנים שיעשה שאלת רב מה ניתן לעשות.

ניקוי המיקסרים

◀ עפ"י הלכה, ניתן להניח את המיקסר כמות שהוא בתוך הארון עם שאר כלי החמץ, כי כזית חמץ ודאי אין שם, וכל החשש הוא שמא יש פירורים, ומסתמא הם מטונפים, ואפילו אם יש לו שם כמה פירורים שאינם מטונפים ועדיין הם ראויים לאכילה בפני עצמן, בזה ודאי אפשר לסמוך על המכירה לכו"ע (הגר"צ קרליץ זצ"ל). ואם רוחצים אותו עם מים וסבון שכל החמץ בעין ירד, הרי זה משובח.

נפה של קמח

◀ מנקים אותה כנ"ל. מה שיורד – יורד, ומה שלא – מוכרים לגוי, ואז זה חמץ של גוי ברשות הגוי, ומותר לכתחילה לעשות כן ולהניחה בארון. ועוד דבבדאי אין שם כזית כלל, וכן מה שיש שם הוא מטונף קצת ולכן גם אין חיוב בדיקה על הנפה.

תנורים

◀ עפ"י דין ניתן לסגור את התנור לכל הפסח, ולמכור את החמץ שבו לגוי, וכן משכיר את המקום לגוי, ואם יש שם פירור חמץ הוא ברשות הגוי. מי שרוצה להדר יכול לנקות את התנור עם סמרטוט ומי סבון, וכל מה שנשאר דבוק שם כבר מטונף קצת, ואם רוצה להחמיר יכול לנקות עם ספריי, ומי

לענין

הרב **גרשון מאיר** ב"ר שלמה **אינגבר** ז"ל
נלב"ע ט"ז בניסן תשפ"ה

חיוב הנשים במצות שמחת יו"ט

◀ צריך לדעת שמצות שמחת יום טוב של פסח אינו כמו שאר מצות עשה שהזמן גרמא, שהיא רק לאנשים, אלא גם נשים חייבות במצוות שמחת יו"ט (משנ"ב סי' תקכ"ט). לכן, יש להיזהר שהנשים לא תגענה עייפות וחסרות כוח לחג הפסח, מאחר ובתקופה האחרונה השקיעו כוחות רבים על דברים שאינם מחויבות בהם, ומחמת זאת הרבה פעמים בליל הסדר הן נרדמות בין כוס אחת לשניה, ואינן זוכות לקיים חיוב שמחת יו"ט. וחיוב סיפור יציאת מצרים בליל הסדר כראוי, והוא חיוב על נשים כמו על אנשים.

ויש לתת את הדעת שאף הנשים יהנו מליל הסדר כאשר פעם אחת בשנה אנו מכניסים את האמונה בתוכנו ובתוך ילדינו, והמטרה לדעת מה החיוב מעיקר הדין ובמה יש מקום להדר.

מכירת החמץ והשכרת מקומו לגוי

◀ מעיקר הדין אפשר למכור לגוי את החמץ, ואז אין החמץ שלו, ואין בו חיוב ביעור. אכן אסור שהחמץ של גוי יהיה ברשותו, דמאחר ואנו רגילים בחמץ כל השנה, יש חשש שיאכלו אותו, לכן משכירים לגוי גם את המקום של החמץ, וכן סוגרים את החמץ בארון ומוכרים אותו לגוי וכותבים "מכור", נמצא שהוא חמץ של גוי ברשות הגוי. ואפילו מדרבנן אין שום איסור.

יש המקפידים שלא למכור חמץ גמור לגוי כי חוששים להערימה, שאין בדעתו למכור, שלא תמיד מוכרים בלב שלם. אבל מעיקר הדין, אם מכר לגוי החמץ אינו שלו ואינו נמצא ברשותו, ואין בזה שום חשש. וכשיש לו רק תערובת חמץ הרבה מקילים לכתחילה למכור לגוי.

עד כמה חייב לנקות את החמץ בבית

◀ פעם היו מנקים כל כלי וכלי, ככתוב ב**שו"ע** (סי' תנ"א ותנ"ב בהלכות הפסח), כי היו משתמשים באותם הכלים בכל ימות השנה ובפסח, ולכן במצב זה היו צריכים לנקות כל כלי וכלי, והיה צריך להוריד את הידיות בכלים המיועדים להגעלה.

היום, לא משתמשים בפסח בכלי היום יום. ולכן אין חיוב לנקות את כל הכלים! אלא יכול לשים את הכלי בארון ולמכור לגוי את החמץ הדבוק בו ולהשכיר לו את מקום הכלים, שהחמץ של גוי ברשות הגוי, **ולא למכור לגוי את הכלים שאם כן הם יצטרכו טבילה לאחר הפסח.**

ניקוי הסירים של ימי החול

◀ מי שרוצה להחמיר לנקות כי הוא רואה חמץ בעין, ינקה אותם בסבון או חומר ניקוי ואז הוא יכול לכתחילה למכור זאת לגוי, מכיון שברגע שרחצו את הכלי עם סבון או חומר ניקוי אחר, ממילא הפירורים האלו מטונפים ובדרך כלל נפסלו מאכילת כלב. ואפילו אם זה לא נפסל מאכילת כלב, מכל מקום אומר ה"משנ"ב" (סי' תמ"ב ס"ק ל"ג) **שפירורים שהם פחות מכוזית והם מטונפים קצת, לכ"ע אין צורך לבער אותם!** (ובבתים רגילים גם אם הכלים מלוכלכים הרי לא מדובר בכזית!), ומן הדין אפילו ללא מכירה לגוי אין בזה איסור בל יראה. ולכתחילה מותר להניח את הסירים בתוך ארון. ומי שרוצה לנקות כל סיר וסיר - יכול, אבל אין שום חיוב לעמול להוציא כל פירור ופירור, וכ"ש אם מוכר החמץ הדבוק לגוי.

קומקום חשמלי

◀ מיחם מים פשוט (מפלסטיק עם גוף חימום מבפנים) הגם שמשתמשים בו כל השנה רק למים, בכל זאת יש לחשוש אולי נפל שם פירור בשעה שמלאו אותו או בזמן שעמד על גבי השולחן נדבקו מבחוץ פירורים ואח"כ נפלו לתוכו, ולכן אם רוצה להשתמש בו בפסח צריך לנקותו היטב מבפנים ובמיוחד מתחת לגוף החימום, ושוב להרתיח בו מים ובה הוא מגיעיל אותו בעצמו, ועדיף לקנות חדש לפסח.

ניקוי השולחנות ומשטחי השיש

◀ ניקוי השולחנות, מה שכתוב ב**שו"ע** (סי' תנ"א סעיף כ') שצריך להגעיל את השולחנות ואת משטחי השיש, זה נוגע לאלו שמשתמשים עם השיש כמות שהוא, אלו צריכים לעשות הגעלה וניקוי כמו שכתוב במשנ"ב. אבל היום נוהגים שמניחים כיסוי על השיש כדלהלן, ולכן אין צורך הגעלה.

ומה שצריך לעשות הוא לנקות את השולחנות ואת משטחי השיש עם מים חמים וסבון. מה שיורד מה טוב, ומה שלא – הוא בחזקת מטונף קצת שאין צריך לבערו. ואח"כ שמים עליו משטח פלסטיק, או פיו.וי.סי, או נייר כסף עבה שלא יקרע, ואין בזה כל בעיה.

ויש **חומרא, שאפילו אם מכסים את השיש, יש להקפיד שלא להניח כלי ראשון שיורד מהאש, ישר על כיסוי השיש. אלא, יש להניחו על משטח עץ או כל דבר אחר שיהיו שני כיסויים בין הכלי ראשון לבין השיש, משום שהרבה פעמים נשפכים מים על השיש מתחת לכיסוי של פסח, והם**

נא לשמור על קדושת התליון

שרוצה עוד להחמיר מחמם אותו לעשר דקות, ואין צורך להשקיע בו שעות עבודה רבות. ואז סוגרים אותו והוא כשר עד אחר פסח.

כמו כן מורים גדולי ההוראה שליט"א שלא להכשיר אותו לשימוש מחמץ לפסח, שהרי מחמירים בפסח יותר משאר ימות השנה כי פירור קטן אוסר, שמחץ אוסר ב"משהו" ובפרט שלאפות בו צריך זהירות יתירה.

כמו כן יש המקפידים לכסות את הידיות בניילון.

מיקרוגל

ינקה אותו כמו התנור, וגם בזה מורים שלא להעביר את המיקרוגל של החמץ לשימוש בפסח. ומי שיש לו צורך גדול וכגון לצורך זקנים או חולים, ישעשה שאלת רב.

פח או פלטה של שבת

פח של שבת מאד קשה להכשירו לפסח כי במשך השנה נופל עליו חמץ עם מדי שבת. לכן מנקים אותו היטב ומכסים בנייר כסף עבה וע"פ הדין זה מספיק, ולכתחילה יהפוך את הפח, ויפתח מתחתיו את הגז כדי שהאש תשרוף כמה דקות את החלק העליון של הפח, ואז אם יש פיזורים של חמץ הם נשרפים. אח"כ מנקים אותו ומכסים בנייר כסף עבה והפח כשר לפסח. **ובדאי יש מקום להחמיר שיהא פח מיוחד לפסח.**

פלטה חשמלית לא שייך לשרוף לכן מנקים אותה היטב ומכסים אותה בנייר כסף עבה והיא מוכנה לפסח, וכמובן דגם בזה בדאי יש מקום להחמיר שתהיה פלטה מיוחדת לפסח.

ניקוי הגז

הגז נחלק לשלושה חלקים:

א. החצובה. הברזלים השחורים שעליהם עומד הסיר.

ב. המבערים. מהם יוצאת הלהבה.

ג. הפלטה. אותו משטח צבוע ששיירי האוכל בדר"כ נופלים עליו.

א. החצובה. כל השנה נופלים עליה הברז והחלב ושאר מאכלי חמץ, ולכן היא חמץ ממש. לנקות אותה כראוי – מאד קשה. לכן מנקים אותה היטב ואף צריך לשרוף באש כדי שלא יהיה בה חמץ "בעיני". ובד"כ לא משתמשים בה אלא אם כן מכסים אותה לפסח. ואם מכסים עם נייר כסף עבה, זה מספיק. **וכאן יש מקום להחמיר שיהיו חצובות מיוחדות לפסח.** כי על זה ממש נופל חמץ כל השנה, ועל זה מניחים את סירי הפסח אבל מעיקר הדין מספיק לנקות כנייל ולכסות בנייר כסף עבה. ואינה חייבת הגעלה אם מכסים אותה ומנקים אותה כנייל.

ב. את המבערים מנקים עם מים וסבון, ולאחר הייבוש מחזירים למקומם ומדלקים בהם את האש, והלהבה עצמה כבר מלבנת אותם מיד.

ג. על הפלטה אמנם יש מניחים אוכל. אבל נופל עליה חמץ כל השנה, לכן מנקים אותה היטב, ומכסים אותה בנייר כסף והיא כשרה לפסח. אם שכחו לכסות אותה ונפל עליה אוכל, לא אוכלים אותו בפסח (אם לא כיסו אותה), כי בפסח מקפידים אפילו על אינו בן יומן, וסו"ס יש שם בליעות של חמץ. אבל אם כיסו אותה יפה אפשר לאכול את האוכל שנפל שם. אם אין בעיה של בשר וחלב.

מצוי בגז, שמתחת לפלטה הגז נופלים שיירי אוכל, כי יש פער בין הפלטה למבערים. ובד"כ זה מטונף לגמרי ואין חיוב לבער אותם, ומכל מקום אפשר לפתוח אותה ואם מוצאים חתיכות מוציאים אותם, ומה שלא יוצא מיד, אפשר להשאיר אותם שם, דגם על הצד שיש שם משהו, הרי הם מטונפים ומפקיר ומבטל אותה.

שיניים ותותבות, גשר, פלטה, סתימות

כיצד ניתן להכשירם לפסח? העצה היא שעשירים וארבע שעות לפני סוף זמן אכילת חמץ, כלומר יומיים לפני פסח לא להשתמש בגשר או בשיניים התותבות וכן בפלטה **בחמץ חם**, (ואין כל בעיה עם חמץ קר). כלומר לא לשתות קפה חם עם עוגה, או לא לאכול קוגל חם.

ובעבר פסח אחר שגמר לאכול בהם חמץ מנקה אותם היטב, ואז שם אותם בכוס ושופך עליהם מים חמים מהקומקום, וזה מספיק.

מי שיש לו סתימות, כיון שהם מותכת יש בהם ג"כ את החשש הזה, כי המותכת בולעת חמץ. כמובן לא מחייבים לשפוך מים חמים מהקומקום לתוך הפה... אלא יש להקפיד שלא לאכול חמץ חם מיום שלפני ערב פסח בבוקר.

טלפונים

יש לשים לב לטלפונים שנמצאים בתוך המטבח, מכיון שכל השנה הם מונחים בתוך החמץ במטבח, ונוגעים בהם בידיים מלוכלכות עם חמץ, וכן בחול המועד ונוגעים בהם בשעת אכילה. לכן יש לנקותם כראוי, וחומר נאה היא לכסות את הידיות בנייר כסף וכדומה.

ניקוי תריסים

לניקוי תריסים אין כל קשר לפסח. זה ניקיון "קייציי" ואפשר לעשותו לאחר חג השבועות.

אם יש ילדים בבית, לפעמים נדבק במסילות חמץ ואת זאת ניתן לראות בבדיקה קצרה. ולכן את המסילות לא צריך לנקות, אלא לראות בעין. ואם לוקחים סמרטוט ועוברים עליהם עם מים וסבון זה מספיק, שהרי זה כבר פחות מכזית שמטונף קצת וסגי בזה.

שווא אבק

היות ומשתמשים בו לפני פסח, יש בו הרבה חמץ, ולכן צריכים להקפיד להוציא ממנו את השקית ולנקותה היטב.

צעצועים

כל הצעצועים שאין רוצים להשתמש בהם בפסח, ניתן להניחם בארון, ולמכור את החמץ שעליהם לגוי, והוא חמץ של גוי ברשות הגוי מכיון שמשכיר את הארון לגוי.

מי שמקפיד שלא למכור חמץ בעין לגוי, יכול לראות בנקל אם יש בהם חמץ בעין.

בצעצועים שרוצים להשתמש בהם בפסח, והרבה פעמים נדבק עליהם חמץ,

העצה היא לקחתם ולהניחם בשקית כעין רשת או ציפית של כרית, ולהעבירם במכונת כביסה. אם יש שם חמץ – הוא ירד.

דברים שלא שייך לנקות אותם כן, אפשר לבדוק ולראות אם יש עליהם חמץ, ומכל מקום ודאי ראוי ולהזהר שלא להניח אותם על השולחן של פסח.

מזוזות

מזוזות רבות נפסלות בערב פסח, כי כשמנקים את הבית והמשקופים עם מים לא נזהרים כראוי על המזוזות, ולאחר הפסח מתעוררות שאלות רבות על כשרותם, ולכן יש להשגיח ולהזהר בשעת הניקיון שלא לטפטף מים לתוך המזוזה.

ניקוי הרצפה

בזמן הזה, מבלי להיכנס לכל בית ובית, אפשר דרא שכמעט אין חורים וסדקים בתוך הרצפה. ולכן מספיק בשטיפה אחת עם מים וסבון בסמוך לפסח, ואם רוצים שתהיה הרגשה טובה אפשר להוסיף "אקונומיקה", והרצפה נקיה לפסח ואין צורך לבדוק יותר! שהרי לא יכול להיות שנשאר שם כזית! ואם נשאר פיזורים, הם ודאי מטונפים קצת, וכתוב **במשנ"ב** שלכ"ע אין עליהם חיוב ביעור.

ניקוי המקרר

מעיקר הדין לוקחים מים עם סבון, ומנקים את הדפנות והמדפים ואם רואים משהו מורידים אותו. וכל הניקודות שחושבים שהם חמץ, אפילו נאמר שכך הוא ודאי הוא מטונף קצת ואין על זה חיוב ביעור כלל ויכול להשאירם שם!

ואם רוצים להדר, יש להזהר שלא לשים את כלי פסח על מקום שהיו שמים בו כלי חמץ! שאולי נשאר שם משהו חמץ, ויש חשש שידבק לכלי הפסח.

לכן ראוי לשים רשתות על המדפים או לכסותם בנייר או נייר כסף, וממילא אף כלי אינו נוגע, וכן ראוי להקפיד שהכלים לא יגעו בצדדי המקרר.

ישנם סוגי מקררים, שבתא ההקפאה שלהם יש רשת ורואים שם פיזורים של חמץ, אבל היות ולא שייך להגיע לשם, זה כמו שניפל עליו מפולת! שאין מצווין לבערו, ולכן מבטלים אותו, וכן בספה אם יש בה חור ורואים שם חמץ, אמר **הגר"נ קרליץ** זצ"ל שכיון שלא ניתן להגיע אליו אין מצווין לבערו, ולכן מבטל את החמץ ודיו.

ניקוי הבגדים

ניתן לסגור את הארון ולמכור את כל החמץ שיש בו לגוי, וכן משכיר את המקום של הארון לגוי, ואז על הצד שאולי יש שם קצת חמץ, זה של הגוי וברשות הגוי, ועפ"י דין זה מספיק, אם לא משתמשים בארון זה בפסח.

אבל אם צריכים את הבגדים לפסח, וכן מצוי בביתם שיש ילדים ויש כמות גדולה של בגדים, הורו לי **הגר"ש אלישיב** זצ"ל ו**הגר"נ קרליץ** זצ"ל שעפ"י דין כל בגד של ילד שנכנס לתוך מכונת הכביסה, **והניסים היו בחוץ**, אינו צריך בדיקה. כי אם הכיס היה בחוץ, חתיכת חמץ אין כאן, ואף דאולי יש שם פיזור, ודאי הוא מטונף קצת, ונפסל מאכילת כלב ואין חיוב ביעור על כך.

אך אם כיבסו את הבגדים **והניסים היו בפנים**, אז החשש הוא שאולי נשאר בכיס, חתיכת ממתק בתוך שקית, ולכן אינו נפסל. לזה מספיק להעביר את האצבעות בתוך הכיס, ולהוציא מה שיש, ואם לא מרגישים בדבר גדול, אפשר להניחו שם כי אז זה ודאי פחות מכזית ומטונף, ואין על זה חיוב ביעור. באופן זה ניתן לבדוק כמות גדולה של בגדים במספר דקות, ואין צורך להשקיע זמן רב בכל בגד ובגד.

יש לשים לב אם יש בגד נגד מים, כגון בגד העשוי מניילון שמטבעו דוחה חדרת מים. ובכך יתכן שיש פיזור חמץ באחד מן הכיסים וכדומה שאינו מטונף, מחויבים לבדוקו באופן נפרד.

מפות שולחן

פעם נהגו להרתיח את המפות לפני פסח. אמנם היום זה לא שייך כי הם עשויות מטרלן או ניילון, ועפ"י דין אין חיוב שיהיו מפות מיוחדות לפסח. דאף זה נשאר בהם חמץ, הרי ע"י הניקוי במכונת כביסה זה יורד בד"כ, אם נשאר אז נפסל מאכילת כלב.

ואפשר גם מלבד הכיבוס להוסיף ולכסות את המפות בניילון חד פעמי, וזה מספיק לכתחילה. והיום הרבה נוהגים להשתמש במפות מיוחדות לפסח.

מגבות לכלים למטבח

עפ"י דין ניתן להשתמש במגבות שהשתמשו בהם לכלי היום יום כי אם נדבק בהם משהו זה יורד בכביסה, והיום מקפידים בהרבה מקומות להשתמש במגבות מיוחדות לפסח.

ניקוי ספרים לפסח, וארון ספרים

ישנם הסוברים שיש איזה מנהג להראות לכל השכנים את כל הספרים שיש, ופותרים אותם על הסורגים. אך אם יש שם חמץ לא ניתן להוציאו ע"י כן.

עפ"י דין ארון ספרים, אם אין בו גז והוא פתוח, כלומר הוא מורכב רק ממדפים, אין חשש שיש חמץ מאחורי הספרים, ולא צריך להוריד את הספרים. אם קיים גב ויש בבית ילדים יתכן שנוזק לשם חמץ.

עיקר החשש הוא מפיזורים שיש בספרים משימוש בכל השנה. היות וברור כי הם מטונפים קצת, לכן עפ"י דין אין חיוב לבדוק. דוע שמרן **"החזון איש"**, מכר את החמץ שבתוך הספרים. ועל הארון הוא שם מחיצה בערב פסח מסדין או חבלים, והשכיר את המקום לגוי **"ארחות רבינו"** ח"ב עמ' ו', ו**הגר"נ קרליץ** זצ"ל.

עצה טובה היא שכל השנה יקפידו על הספרים שלא לפתחם בשעת האוכל, וממילא הספרים הוי מקום שאין מכניסים שם חמץ.

ברכונים והמרונים

מאד קשה לנקותם, ואין חיוב ואין צורך לעמוד שעות על כל עמוד ועמוד, ומכיון שהחשש הוא רק על פיזורים, ניתן להניחם בשקית ולשים אותם בתוך ארון החמץ, ולמכור את החמץ שדבוק עליהם לגוי.